

Daniela Příhodová

ODLIV NA OSTROVE OŠÍCH HNIEZD

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Daniela Příhodová

Odliv na ostrove osích hnízd

Copyright © Daniela Příhodová 2010
Cover design © Hana Fašungová 2010
© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Daniela Příhodová: Odliv na ostrove osích hniezd

Zodpovedná redaktorka Marta Činovská
Obálku graficky spracovala Hana Fašungová
Sadzba Hana Fašungová, SHS, spol. s r. o.
Tlač Polygrafcentrum.sk
Prvé vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-422-5

Renáta

Tiché letné popoludnie ovládlo o tomto čase priam nemé uličky sídliska, hoci o niekoľko metrov ďalej sa nachádzala jedna z rušných ulíc bratislavského Ružinova. Ospalá nálada sa vkradla aj do prízemnej, a napriek tomu, že nešlo o supermarket, na sídliskové pomery aj veľkej, priestrannej budovy, ktorá tunajším obyvateľom slúžila už vyše štyridsať rokov ako potravinová samoobsluha. Rožná, akoby usadená na samostatnom ostrovčeku sídliska, zapustená v zeleni, lebo za tých štyridsať rokov aj stromy stihli vyrásť na košaté stromiská, čo vytvárali kulisu, či oponu najrôznejším pouličným drámam i veselohrám.

V neskorších popoludňajších hodinách, keď sa obyvatelia tejto oblasti vracali domov od električkovej či autobusovej trate, často prechádzali práve tadiaľto, no ešte častejšie pokračovali ďalej až na neďaleké malé trhovisko a vedľa neho stojace nízke, ale dlhé obchodné centrum s množstvom malých obchodíkov s najrôznejším tovarom, ktoré vďaka svojej polohe, no zrejme aj neustupujúcej obľube, stále odolávali supermarketom.

A práve na týchto miestach, nevynechávajúc ani trh, kde sa nalievalo aj víno, sa dal nahmatať pulz sídliska. Výrovnaný, v niektorých hodinách zrýchlený, no tí, čo vydržali za pultom trhoviska stáť aj niekoľko hodín, si na jeho nestálosť dávno privykli.

Okolo štvrtej popoludní sa obvykle zaplnila aj potravinová samoobsluha, ožila, prebrala sa z obedňajších mrákot, z ticha, v ktorom sa pohybovala smerom hore iba júlová tropická teplota. Ale dovtedy chýbali ešte najmenej dve hodiny. Predajňa s regálmi plnými tovaru, s čerstvo privezenými oškvarkovými pagáčmi a škoricou voňajúcimi osími hniezdami zatiaľ zívala prázdnotou, ešte aj vedúci kamsi odbehol.

Len dve predavačky boli k službám dvom zákazníkom – jedna za pultom s údeninami a druhá pri pokladni práve nablokovala zakúpený tovar. A zákazník, muž stredného veku, odtlačil svoj vozík k presklenej stene, z ktorej len nedávno strhli nefunkčné zaprášené žalúzie, aby sa pred očami osadenstva rozprestrel jasný, čistý pohľad na parkovisko s autami, kde sa z času na čas podaktoré stalo obeťou vykrádača, čo sa nebál konať za plnej prevádzky predajne za bieleho dňa.

Dokonca aj teraz. Bystrému pohľadu urastenej pokladníčky Renáty

neuniklo, že okolo bordového Seatu sa podozrivo obšmieta mladík s taškou cez rameno, a Renáta mala na vykrádačov nos. Aj muž, čo pred chvíľou zaplátil, nezreteľne zahrešil a vybehol z predajne zanechávajúc vozík s nákupom pri stene.

Renáta videla, ako dvoma dlhými skokmi zastihol mladíka ešte pri nedokončenej práci – keď sa pokúšal otvoriť dvere na jeho aute. Muž ho zdrazil za ramená a vracal sa s ním do predajne. Mladík sa trhal a metal, no mužovi dodával silu hnev, takže sa mu podarilo skoro nemožné – pretisol mladíka cez dvere, a keď sa naďalej pokúšal vyslobodiť, muž ho sotil na zem.

– Volajte niekto políciu! – zakričal do miestnosti s nádejou, že mu prídu na pomoc, lenže vedúci sa ešte nevrátil a Soni za pultom na opačnej strane predajne dlhánske regály zatienovali scénu s výjavom a chvíľu jej bránili pochopiť, čo sa vlastne stalo.

– Soňa, volaj políciu! – kričala na kolegyňu aj Renáta, lebo mobil do kasy nenosila, a pritom cítila, že by nemala svoje stanovisko vedľa vchodových dverí opustiť. Bola odvážna a plecnatá, a tak za okienkom, kde sa prijímali prázdne fľaše, nahmatala palicu, ktorou donedávna sťahovali pokazené žalúzie, no jej funkcia sa pri tejto slabšej zostave osadenstva zjavne zmenila. Čoraz väčšími sa množili zloději, ktorí si vyhládli takýto čas, keď bola predajňa takmer prázdna a bez jediného chlapa. Vtedy dávala istotu aj takáto palica. A Renáte guráž nechýbala.

Sotva domyslela, mladík vyskočil a hnal sa medzi regály, bol chudý, v tričku a džínkach, na prvý pohľad nevyzeral ako narkoman.

– Nestojte, bežte za ním! – vyzvala muža Renáta a ten sa naozaj pohol dopredu. Lenže mladík schytil prvú fľašu, čo mu padla do oka a hrozivo ňou zamával.

– Keď mi nedáte pokoj, tak vám to tu porozbíjam! – zastrájal sa s výrazom zúfalca, ktorému situácia znemožňovala trpezlivo uvažovať.

Fľaša s treskom dopadla na zem, ale rozzúreného muža nezasiahla. A čo mladík v osudnej chvíli neočakával, jedna z črepín sa mu vypomstila, chvíľu sa na nej šmýkal, akoby sa hral na Jánošíka, a potom nasledoval už druhý pád, no zrejme sa hlavou udrel o regál, lebo tentoraz nevstal.

Zatiaľ vôňa liehoviny naplnila predajňu a Renáta bolestne vzdychla:

– Bol to koňak! No počkaj, to ti neprejde len tak! Vopchám ti do papule tento hák! – zdvihla svoju „zbraň“ a rozbehla sa k miestu, kde mladík nehybne ležal.

– No ešte toto nám bolo treba! – zvolala.

– Iba sa udrel, – oznamoval muž, – aspoň nám neujde, pokým nepríde polícia.

Našťastie, hliadka nebola ďaleko a po Soninom telefonáte sa v predajni zakrátko objavili traja policajti, takže mladík, ktorý sa medzitým prebral, už ani nemal snahu utekať.

Bola to situácia, ktorá Renátu už ani nevykoľajila. Policajti odviekli mladíka a scéna sa vyprázdnila. Ešte chvíľu hundrala, že nestíha, keď ožila druhá zákazníčka, ktorá až dosiaľ meravo pozorovala výjav.

– Potrebovali by ste tu chlapa, – povedala. – Keď idú v telke akčné filmy, tak ju radšej vypínam, a zrazu sa odohrávajú na ulici a v samoobsluhách. Chýba tu strážna služba!

– Len kto ju zaplatí, pani moja?

Do predajne vošli ďalší traja zákazníci, čo ešte videli odchádzať policajné auto, a chceli vedieť, čo sa stalo.

– Nič mimoriadne, – odvrkla Renáta, lebo v nej ešte len dozrel hnev, a v miestnosti to stále páchlo značkovým koňakom. – Cítite to, nie? Budeme mať manko! Chalanisko nám potiahol koňak, lebo sa mu nepodarilo vykradnúť auto.

– A kde sú ostatní? Veď dve sa nemôžete ubrániť! – ponúkla svoj názor čulá pani v rokoch, ktorá chodievala o tomto čase pre čerstvé osie hniezda, škoricové aj cesnakové, k tomu dve piva a mlieko. Renáta poznala zvyky starých zákazníkov, čo kupovali po výplate i pred ňou, lebo od tržby záviselo mnoho.

– Aj my sme len ľudia, o tom je to, – odpovedala hundravo, napokon pridala úsmev, aby to zákazníčku neodradilo. – Aj my máme problém ako hocikto. Vyberiete sa k lekárovi a nájdete tam oznam, nestalo sa vám to? V tej chvíli je iba človek, a vy to musíte prijať... ale nechajme to! Veď ja nie som len predavačka, bola som už aj bodyguard, v takejto predajni musíte byť pripravená na čokoľvek. Teda nie vy, – naľakala sa Renáta, že povedala niečo nevhodné, čo by zákazníčku vystrašilo.

Pani nemala vo vozičku obvyklé pivo, pomaly vykladala na pult svoj tovar a v myšlienkach jej zrejme ešte doznievala počutá či videná udalosť.

– Pohádali ste sa s manželom? – osmelila sa Renáta, hoci diskkrétne to práve nebolo. – Ja len, že ste mu dnes nekúpili pivo...

– Vidíte...? – zarazila sa zákazníčka, na chvíľu sa jej rozžiarili oči a potom úsmevom obdarila Renátu za jej malú netaktnosť. – Ste zlatá...! Poznáte ma, a je to fajn...! – povedala v rozpakoch, no možno si myslela opak. Chcela sa vrátiť medzi regály, kde boli jedna na druhej uložené prepravky s pivom, ale Renáta zakričala:

– Soňa, dva Steiny ... desiatky... rýchlo!

Soňa mala niečo cez dvadsať, bola úslužná, milá, a hlavne, behala medzi regálmi až neuveriteľne čulo. Už stihla pozbierať črepiny a práve sa chystala zotrieť podlahu, skôr ako sa vráti vedúci a chytiť z toho šok.

– No a čo? – zlostila sa Renáta. – Mal tu byť! A nenechať nás v tom!

Do predajne vošla skupina chalanov, a hovoriac medzi sebou tlmenými mutujúcimi hlasmi, stratili sa medzi regálmi, čo Renáte po predchádzajúcej udalosti zvieralo žalúdok. Od rána v ňom mala iba jeden suchý rožok, lebo zákazníci síce nechodili v húfoch, ale zato husto za sebou, no a Marcela, ktorá ju mala vystriedať ešte pred hodinou, jednoducho neprišla.

Boli tu síce tri funkčné pokladne, ale v prevádzke, keďže to stačilo, už zopár mesiacov iba dve, ako postupne, v konkurencii so supermarketmi, ubúdalo zákazníkov. A o tomto čase, bolo to skoro až deprimujúce, musela stačiť jedna.

Vo vnútorných dverách predajne sa zo skladu vynorila Táňa s náručou škatúl so sladkým tovarom a za ňou zachmúrený vedúci, ktorý prišiel zadným vchodom a v okamihu zhodnotil situáciu v predajni, ale najmä to popoludňajšie neefektívne prázdno.

– Dievčatá, toto je veľmi zlé...! – prehodil znechutene prehliadnuc skupinku mladíkov, ktorí sa motali niekde vzadu, medzi flášami s malinovou. – Ste tu tri, a pritom je vás viac ako zákazníkov!

– Čo sa ti nepáči... čo by si ešte chcel...? Máme ich lákať pred vchodom nejakou super akciou? Aby sem vchádzali za atrakciou ako do cirkusu? – zlostila sa Táňa, len čo položila škatule na zem. Patrila vlastne do druhej pokladne, ale vedúci ju v tomto menej frekventovanom

časе poveril vybaľovaním napolitánok a keksov, ktoré mali mať akciové cenovky, aby pritiahli pozornosť.

– Pohodička, no a...? Zaslúžime si ju! – provokovala ďalej Táňa, mykala hlavou s hustými blond'avými vlasmi, ktoré mala teraz zopnuté do moderného nedbanlivého uzla, a vyškierala sa.

– Máte pohodičku, ale nebudete mať na výplaty, – prehodil vedúci zatiaľ pokojne, napokon ani Táňa, ani on, či hocikto iný, nemohli nasilu prilákať zákazníkov, ktorí si vybrali pre svoje nákupy iný obchod, pravdepodobne oveľa väčší a v mnohom výhodnejší supermarket. – Nemali by ste vyháňať ľudí neochotou a babskou náladovosťou, – zavrčal v tejto ženskej presile trúfalo.

– Ak je tu niekto okrem teba náladový, tak sú to zákazníci, – nedala sa vytočiť Táňa a sprisahanecky pozrela na Renátu.

– Ako si povedala, sú to zákazníci, a my sa tešme, pokiaľ ostanú naši! – pokračoval namrzene vedúci. – Ak vás niekto aj urazí, prehltnite to, lebo veľkorysosť je v našom prípade múdra vlastnosť.

– Takže, ak nás niekto urazí, nastavíme mu ešte líce, áno? Aby sa mohol správne vyventilovať práve v našom obchode, – nevydržala to Renáta a snažila sa hľadiť pritom na Gabinu pokojne a zároveň mrazivo.

– Viete, koľko je v tomto meste supermarketov? – položil zákernú otázku vedúci. – Veď tam všetky nakupujete, nie? Takže viete aj to, že sú tam nižšie ceny väčšiny tovarov, áno? – významne pozrel na Renátu, akoby prisahala tomuto obchodu vernosť. – Ale čo môžeme dať my zákazníkom zadarmo, to je vládnošť. Tu sa treba usmievať, dievčatá, nech sa deje čokoľvek. Skúšajte si to doma pred zrkadlom.

– Vari sa usmievame málo? – rozšírila oči Táňa a vycerila na znechuteného vedúceho zuby televíznej celebrity. Veľké, biele a rovné ako z reklamy na zubnú pastu. – A pritom by stačilo znížiť ceny.

– Nestačilo, a nie je to vôbec jednoduché! Treba vám opakovať, že máme iné podmienky ako oni, a preto nemôžeme vo veľkom znižovať ceny bez rizika, že sa vedľa nich položíme aj my? Všetko tu máme oproti konkurencii v malom, aj zisky!

– Zato sa nemusíš ondieť s tým úsmevom, – zamiešala sa do rozhovoru Renáta, – Vieš, čo ti poviem, milý Gabo? – oslovila ho

namosúrene, hoci v skutočnosti sa jej chcelo povedať: no tak, Makaróni, nepreháňaj to! Nieкто mu kedysi vymyslel túto prezývku, najskôr asi preto, že sa rád naparoval kadejakými smiešnymi nápadmi, ktoré sa aj tak v praxi nedali používať. – Stojím tu od rána, ani som sa nemala kedy naobedovať, a nie je to prvý raz. Alebo mi za moje nadčasy zvýšiš plat? No vidíš, ani mi nemusíš odpovedať! A mala by som sa ešte aj usmievať?”

– Ale výpoveď by si mohla dostať, – bránil sa alebo žartoval, ktovie?
– Lebo rebélie tu nestrpím, dievčatá!

– Keď to vydržíš bezo mňa aspoň pol dňa, môžem ostať doma už zajtra, – nebrala vážne tieto reči Renáta a pohrdlivo pozrela na Gabina. Poznala ho dobre, stačilo mu silnejšie „stúpiť na otlaky“, aby z neho zlosť vyprechala, a teraz už len neškodne, zakríknuto vrčal.

Čo sa týkalo vzhľadu, aj napriek prezývke bol Gabino riadny chlap s tvárou intelektuála, husté, gaštanové vlasy si nechával rásť po pleciah a frajersky si ich zopínal do chvosta. Keby takto netáral a nebol by protivný dve tretiny dňa, nejedna by si dala povedať. Zavše pozrel na Renátu, až ju zamrazilo. Odkedy ju opustil muž, cítila niečo také prvý raz, no boli to iba okamihy, ktoré sotva pripustila, a po nich obvykle nasledovala „studená sprcha“. Gabino bol o nejaký ten rok starší a žil v nepodarenom manželstve, lebo „svoj“ obchod si zrejme strážil viac.

– Asi pred polhodinou sme tu spacifikovali zlodeja, ktorý nám ukradol a hneď aj rozbil fľašu koňaku, – pridala ešte, aby sa mal prečo jedovať.
– Lenže čo tu zvládneme v takejto predajni dve, ako napríklad dnes? Malo by nás tu byť aspoň päť. A mali by sme mať bodyguarda. Mal by si upozorniť majiteľa, čo mu hrozí ... aj nám!

– Máte tu mňa, – znova sa naježil Makaróni, – hádam vám nestačím?

– Nebol si tu... nie si tu vždy!

– Nebol som tu! Bol som preč, dofrasa...! Bol som preč, no a čo? Aj ja som človek, nie? Tak čo?

– Nič. Nerozčuľuj sa!

Makaróni sa nadýchol a sadol si na nízky múrik, kde sa odkladali prázdne škatule a kde si zákazníci ukladali do tašiek zakúpený tovar. V tejto nálade traja, v predajni takmer stratení chalani, ktorí si vybrali dve fľaše malinovky a nejaké napolitánky, prestali vykrikovať na seba kadejaké

smiešne hlúposti, ale ticho sa postavili k Renáte a potom nečujne vyšli ako myšky. Aj Táňa prestala provokovať a vykladala čokoládové tyčinky rýchlejšie, aby mohla, keď to bude treba, prevziať druhú pokladňu.

– Viete, čo majiteľ'a zaujíma? – znova sa znechutene ozval Gabo. – Predovšetkým tržba! Lebo keď bude tržba malá, viete, čo to môže pre obchod a pre nás znamenať.

– Zatvorila predajňu a bude tu herňa, no a čo? – nazlostila sa Renáta. – Nebude prvá ani posledná. A závislých hráčov bude pribúdať, koho to dnes zaujíma? Zamestnajú nás v inej predajni, ja z toho nemám strach.

– A je to naša chyba? – vložila sa do rozhovoru Táňa. – Aj my chceme viac zákazníkov a lepší plat. Prečo sa máme večne triasť, aká bude tržba?

– Je to naozaj smiešne, chytať ľudí na nejaký úsmev! – neprestala sa jedovať Renáta. – Za všetko môže majiteľ... mal by sa častejšie dohodnúť s dodávateľmi, zvýhodniť zopár tovarov, veď by to pomohlo všetkým. Prečo toto majiteľ'a nezaujíma? – obrátila sa na Gabina. – Ako odmeni mňa, keď sa dozvie, že tu fungujem ako pokladnička a pritom aj ako strážna služba? Ušetrila som mu celý jeden plat.

Renáta pritom ukradomky naberala z téglika jogurt a zajedala ho tvarohovou buchtou. Vedúci Gabo, prezývaný tiež Makaróni, čušal, na to sa nedalo povedať nič, hoci on sám to nevidel nijako ružovo.

Odzrazu vošli do predajne asi štyria zákazníci a za nimi, bolo to vidieť cez presklené steny, mierili k čakajúcim predavačkám ďalší. Na neďalekej zastávke vystúpili z autobusu alebo električky a v skupinkách či jednotlivo sa roztrúsili do zeleňou lemovaných uličiek sídliska. Podaktorí, a nebolo ich málo, si zvolili práve túto trasu, ktorá za predajňou pokračovala popod košaté stromiská na trh a živé, rozmanitosťou lákajúce centrum.

Aj predajňa v momente ožila. Ešte pred chvíľou aréna, no neviditeľná opona trpkého zákulisia náhle spadla, ostala iba útulná samoobsluha plná tovaru priam žmurkajúceho na zákazníka. Aby kupoval, čo ho zláka, lebo v hre bola tržba, často až priveľmi nízka. Tí ľudia o tom nevedeli, že pre obchod i samotné predavačky až nebezpečne nízka.

Dokonca vedúci bol ochotný blokovat', keď sa zrazu medzi vchádzajúcimi objavila aj Marcela.

– Mala som niečo mimoriadne, prepáčte, všetko vynahradím zajtra!